

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

**Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad**

informatiecentrum tel.
(070) 373 8393

uw kenmerk

bijlage(n)
1

betreft
Veilig gebruik van SUWI-net:
reactie op inspectierapportage
en verbetertraject voor
gemeenten

ons kenmerk
BAWI/U201301372
Lbr. 13/097

datum
12 november 2013

Samenvatting

Eind oktober / begin november zal de rapportage van de SZW-Inspectie 'De burger bediend 2013' aan de Tweede Kamer worden verzonden. Daaruit naar voren komt dat gemeenten niet zorgvuldig omgaan met gegevens van burgers wanneer zij gebruik maken van SUWI-net (gegevensuitwisseling systeem voor Werk en Inkomen). Dat is een onwenselijke situatie gezien het feit dat de doorontwikkeling van gegevensuitwisseling van groot belang voor het goed kunnen uitvoeren van de taken gekoppeld aan de decentralisaties.

Daarom zetten we in op een tweeledige aanpak:

- Generiek gemeentebreed: de ontwikkeling van de Baseline Informatieveiligheid Gemeenten die via de BALV op 29 november aanstaande onder de aandacht wordt gebracht. In deze ledenbrief wordt dit traject kort samengevat.
- Specifiek voor Werk en Inkomen: een daarop aanvullende op de kortere termijn gerichte verbetertraject specifiek met betrekking tot veilig gebruik van SUWI-net. In deze ledenbrief wordt dit traject nader toegelicht.

In deze brief roepen we u op om gericht in te zetten op verbeteracties. De bestuurlijke reactie van de VNG op de inspectierapportage is als bijlage bijgevoegd.

Aan de leden

informatiecentrum tel.
(070) 373 8393

uw kenmerk

bijlage(n)

1

Betreft

ons kenmerk

datum

Veilig gebruik van SUWI-net:
reactie op inspectierapportage
en verbetertraject voor
gemeenten

BAWI/U201301372
Lbr. 13/097

12 november 2013

Geacht college en gemeenteraad,

Wij vragen uw aandacht voor het volgende. Op 12 november heeft staatssecretaris Klijnsma de rapportage 'De burger bediend 2013' van de SZW-Inspectie naar de Tweede Kamer verzonden. Een groot deel van de rapportage betreft een onderzoek onder 80 gemeenten naar de wijze waarop deze gemeenten omgaan met gegevens van burgers. Gemeentelijke medewerkers kunnen deze gegevens opvragen via SUWI-net. SUWI-net is het systeem van gegevensuitwisseling binnen de kolom van Werk en Inkomen. UWV, SVB en gemeenten zijn belangrijke dataleveranciers en –afnemers. Van alle Nederlandse burgers zijn hierin gegevens opvraagbaar met betrekking tot inkomen, werk, bezit, opleiding, adres etc. Met het verzenden van de rapportage naar de Tweede Kamer wordt deze openbaar. De onderzoeken waarop de rapportage is gebaseerd, worden opvraagbaar. Hierin worden de 80 gemeenten met naam en score vermeld. De bestuurlijke reactie van de VNG op de inspectierapportage is als bijlage bij deze brief gevoegd. De integrale inspectierapportage inclusief de beleidsreactie van staatssecretaris Klijnsma kunt u downloaden van www.vng.nl of www.tweedekamer.nl.

Wat zijn resultaten?

Voor wat gemeenten betreft zijn de resultaten schokkend. Uit het onderzoek blijkt dat de meeste gemeenten niet zorgvuldig omgaan met gegevens van burgers. De steekproefgemeenten zijn bevraagd op 7 normen waaraan zij al langere tijd moeten voldoen. Het betreft het hebben van een actueel, formeel goedgekeurd en uitgedragen informatieveiligheidsplan, het aanstellen van een security-officer, functiescheiding (tussen type gebruikers en tussen gebruikers en controleurs van het systeem), het werken met autorisatiematrices (wie mag welke gegevens inzien) en controle op het opvraaggedrag (door de security-officer). Meer dan de helft van de steekproefgemeenten voldoet aan slechts 0, 1 of 2 normen.

Daarnaast is onderzocht of gegevens van een lijst van honderd bekende Nederlanders zijn opgevraagd. Dat bleek bij 14 van de 80 steekproefgemeenten het geval. Bij 13 van de 14 kon hiervoor geen verklaring gegeven worden. Gemeenten kunnen hun medewerkers niet specifiek controleren op het opvragen van bekende Nederlanders. Zij kunnen wel steekproefsgewijs controleren of er gegevens worden opgevraagd van burgers die geen uitkeringsrelatie met de betreffende gemeente hebben. Het kan dan ook gaan om onbekende Nederlanders. Kortom, SUWI-net wordt ook gebruikt voor het opvragen van gegevens van personen die niet bij de gemeente bekend zijn.

Waarom zijn de resultaten dat schokkend?

Gegevensuitwisseling berust op vertrouwen tussen de uitwisselende ketenpartners in een zorgvuldige aanlevering, verwerking en gebruik van de gegevens. Juist in een tijd waarin ketens steeds complexer worden, moet men op elkaar kunnen vertrouwen. Door de bovengenoemde uitkomsten komt het vertrouwen van het rijk, ketenpartners en burgers in de gemeenten als gebruiker van persoonsgegevens onder druk te staan. Dat kan een rem zetten op de doorontwikkeling van gegevensuitwisseling. Deze rem is ongewenst, gegevensontwikkeling wordt juist steeds belangrijker:

- Bij de nieuwe taken die voortkomen uit de decentralisaties is het kunnen en mogen uitwisselen van persoonsgegevens noodzakelijk om tot goede uitvoering te komen.
- Gegevensuitwisseling is een efficiënte methode om klanten integraal te kunnen helpen. Dat is van belang in een periode waarin overheidsbudgetten onder grote druk staan.

Wat gebeurt er als we niets doen?

Het vertrouwen in gemeenten van verschillende actoren komt onder druk te staan:

- Het rijk zal minder genegen zijn om gemeenten (wettelijk) te faciliteren bij de doorontwikkeling van gegevenswisseling ten behoeve van de decentralisaties. Niet uitgesloten is daarnaast dat er een escalatiemodel richting het tijdelijk afsluiten slecht presterende gemeenten van SUWI-net zal worden ontworpen.
- Ketenpartners zullen niet meer vanzelfsprekend hun gegevens aan een uitwisselingsysteem ter beschikking willen stellen. Denk bijvoorbeeld aan het inkomensgegeven dat via UWV door de Belastingdienst ter beschikking wordt gesteld. Gemeenten hebben dat gegeven nodig om WWB-aanvragen te kunnen toetsen.
- De burger zal minder vertrouwen hebben in de lokale overheid als dienstverlener. Dat zal de uitvoering van de decentralisaties er niet gemakkelijker op maken.

Wat gaat de VNG doen – tweeledige aanpak?

De VNG zet in op een verbetering van de gemeentelijke prestaties en realiseert daartoe een tweeledig verbetertraject:

- Een gemeentebrede aanpak die voorziet in een generiek normenkader voor informatieveiligheid in het algemeen. Dat normenkader (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten, BIG) wordt via de reguliere p&c cyclus (accountantscontrole, aanbieden aan de gemeenteraad) geaudit. Een uitgebreid voorstel wordt gepresenteerd en besproken tijdens de bijzondere algemene ledenvergadering op 29 november aanstaande. De stukken hiervoor kunt u vinden via *hyperlink invoegen naar de documenten voor de BALV*.
- Een hierop aanvullend specifiek traject gericht op korte termijn verbetering binnen de kolom Werk en Inkomen. Dit traject beslaat de periode 2013-2014 en is erop gericht significante verbetering te realiseren voordat de decentralisaties in werking treden.

Hoe ziet het specifieke traject er precies uit?

Bij het specifieke traject onderscheiden we vier fasen:

- Fase 1 Bewustwording en voorbereiding, oktober – december 2013
 - o We vragen aandacht voor veilig gebruik van SUWI-net en een binnenkort te verschijnen publicatie, die zal worden uitgedeeld op de BALV
 - o We stellen een hulpmiddel ter beschikking waarmee u de eigen organisatie langs de meetlat van de 7 normen uit het inspectie-onderzoek kunt leggen. Dit om inzicht te ontwikkelen in de eigen sterke punten en de verbeterpunten.
 - o We ontwikkelen hulpmiddelen voor verbetering (zie hieronder)
- Fase 2 Zelfanalyse en voorlichting, januari – maart 2014
 - o We roepen u op om de uitkomst van de zelfanalyse met de VNG te delen via een web-applicatie die daartoe zal worden ingericht. Gemeenten die niet tijdig aanleveren, zullen worden aangeschreven.
 - o We stellen hulpmiddelen ter beschikking die gebruikt kunnen worden bij het verbeteren van de prestaties daar waar een of meer van de zeven normen nog niet behaald worden.
 - o We organiseren voorlichtingsbijeenkomsten waar de hulpmiddelen worden toegelicht.
- Fase 3 Verbeterslag in de gemeentelijke organisaties – maart – september 2014
 - o In deze periode kunt u met de hulpmiddelen aan de slag om verbetering te realiseren. De VNG zal regelmatig over het onderwerp blijven communiceren en ook de verbinding blijven zoeken met de gemeentebrede generieke aanpak en ontwikkelingen rond VISD (Verkenning Informatiehuishouding Sociaal Domein).
- Fase 4 Eindmeting september – december 2014
 - o Wij verzenden een ledenbrief met een oproep tot het opnieuw verrichten van een zelfanalyse en het delen van de uitkomsten ervan met de VNG. De hierboven genoemde web-applicatie zal hiertoe opnieuw worden opengesteld.
 - o VNG maakt een analyse op de uitkomsten en treedt daarmee naar buiten. Gemeenten die dan nog steeds laag scoren of de score niet melden zullen hierop individueel worden aangesproken.

Hoe blijft u op de hoogte van de voortgang van de specifieke aanpak

De hierboven beschreven specifieke aanpak is op hoofdlijnen beschreven. Wanneer op een specifiek onderdeel van het verbetertraject meer concrete en gedetailleerde informatie bekend is communiceren wij dat via webberichten op www.vng.nl. Om hierop goed aangesloten te blijven adviseren wij u om een abonnement te nemen op het VNG-weekbericht, mocht u dit nog niet hebben. De betreffende webberichten zullen worden geplaatst op de beleidsvelden sociale zekerheid, informatiebeleid en de decentralisaties.

Wat te doen als de (lokale en regionale) pers u benadert?

Het is goed denkbaar dat de pers u als individuele gemeente benadert wanneer staatsecretaris Klijnsma de inspectierapportage naar de Tweede Kamer verzendt. Op dat moment zal naar verwachting de SZW-Inspectie een persbericht uitbrengen. Wij adviseren u om in ieder geval naar de bovengenoemde VNG-lijn te verwijzen. Deze is gericht is op het verbeteren van de resultaten en niet het ter discussie stellen ervan.

Langere termijn: van SUWI-net Inkijk naar SUWI-net Inlezen.

Van belang is nog om het verschil tussen SUWI-net Inkijk en SUWI-net Inlezen te benoemen. Inkijk betreft het opvragen van gegevens door gemeentelijke medewerkers. Het hierboven beschreven onderzoek naar gebruik van persoonsgegevens is hierop gericht geweest. Bij SUWI-net Inlezen gaat de gemeente een stap verder: zij haalt de data op bij een centraal punt en verwerkt deze zelf. Daarbij gaat de gemeentelijke verantwoordelijkheid verder dan bij Inlezen, ook bij het verwerken van gegevens moet geborgd zijn dat alleen ter zake doende medewerkers hiertoe toegang hebben. De verwachting is dat steeds meer gemeenten van SUWI-net Inkijk naar SUWI-net Inlezen zullen bewegen: dit is een aandachtspunt voor de toekomst.

Tenslotte: aandachtspunt voor gemeenten in de rol van dataleverancier

Al het bovengenoemde betrof de gemeente in haar rol als gebruiker van gegevens verstrekt via SUWI-net. Daarnaast is de gemeente ook leverancier van gegevens aan dit systeem. Het blijkt dat de tijdige en volledige aanlevering van gemeenten steeds verder terugloopt. Hierdoor kunnen afnemers soms hun taak niet uitvoeren. Dit probleem speelde al eerder en daarom is daar eind vorig jaar via het Inlichtingenbureau veel aandacht aan besteed. In februari 2013 was het aanleverpercentage van gemeenten ruim 92% maar op dit moment zakt het weer af. In augustus was het aanleverpercentage minder dan 55%. Bijna de helft van de door gemeenten te leveren data wordt (in eerste instantie) niet geleverd.

Gemeenten zijn zich niet altijd van bewust van hun aanlevergedrag. Mogelijke oorzaken voor het niet aanleveren van de gegevens zijn:

- Er wordt een nieuwe versie van gebruikers- of besturingssoftware geïmplementeerd, de webservice is gestopt en wordt niet vanzelf weer opgestart;
- Firewall is aangepast;
- Gemeenten zonder webservice vergeten het bestand aan te leveren.

Kortom: het niet meer aanleveren wordt vaak veroorzaakt door voorafgaand onderhoud. In de standaard procedure van de grote leveranciers wordt hier ook aandacht aan besteed. Vaak helpt het om één medewerker binnen de gemeente de taak te geven zorg te dragen voor de continuïteit van aanlevering. Wij roepen u op na te gaan of dit in uw gemeente geregeld is en zo nee, om dit op korte termijn alsnog te regelen.

Nogmaals benadrukken wij het belang van veilige en betrouwbare gegevenswisseling. We roepen u dringend op om gericht in te zetten op verbetering hiervan en daarbij goed gebruik te maken van de ondersteuning die de VNG u zal bieden.

Hoogachtend,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized loop followed by a horizontal line extending to the right.

J. Kriens
Voorzitter directieraad

Deze ledenbrief staat ook op www.vng.nl onder brieven.